

ACC. NR. M. 9700: 1-11.

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Offili Löderberg*
Härad: *Västbo* Adress: *Lanna*
Socken: *Hultorp* Berättat av: *Johanna Johansson*
Uppteckningsår: *1945* Född år *1856* i *Botacker, Lanna*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Meridsommars, majstäng, lövning m.m.

L.u.F. 46.

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Småland
 Härad: Västbo
 Socken: Skultorp
 Uppteckningsår: 1945

Upptecknat av: Ottilia Föderberg
 Adress: Lanna
 Berättat av: Johanna Johansson
 Född år 1856 i Bobacka Lanna

L. u. F. 46

Till midvinter lovades alltid. Till pingst limnades grisen i storstugan igen, vi hade Bränksallarna soarta, på den gjorde vi en limfängskrita) pasoner som vi skurit ut i en potatis. den lovades i grisen oftast till var helgdag. Om midvinter lovades överallt, där som fanns en öppning i stugan att sätta en björklev i, innanför länkade skap o kistor, till o med i taket. Där fanns stora järnkassor, i vilka hängdes sk. gädder, starka frästingar på dem placerades till forskning, tidtals, vickes till slöjd, till potatismjöl, kött o fläsk mm, där lovades även. Till jul när golvet var rengjort, ströddes råghalm på, maten hade vi inga, julafton togs den bort, när det då sopats, med en björkriskvant var golvet rent o bra, då ströddes med hackat snis, det blev sunt o fint i stugan. Om sommaren ströddes bär till högtider, munnar skis, ingenting, rådgut på golven. Senare vördes

Skriv endast på denna sida!

mattor mycket enkla, kampfarn till varp, inlaget. Från skäl råg-
halan två skär. För skäktfall, (höggrösta toet av lin) det blev
orimligt fint och användes endast vid helge då kurerades i
regelen. Till julen pryddes med rikt färdut, en stor hel-
linne drällduk, den spikades upp i alla dyra hörnen
mitten i taket, en kran virad av nyolonsis eller annat
grönt och prydd med svighetsblommor, eller pappersblom-
mor fästes upp mitten i duken och i kranen en mindre
halmkrona av råghalm. På väggarna hade vi "julapapper"
"julark" med text. Den heliga Genoveva. Det stora pariet.
Lusaanna hon plaska och sam. Josefins blädd som brad.
Jonas Alströmer n. pl. detta togs med fjugondsdag, och
förvarades år efter år. c. 60-70 år. Tillika tillhaka hade
ett fåtal av almogen tapeter, de första jag minns, hade
gula botten ^{med rött och blått} avlange kutor av vita och blå känder, en liten blå
kors mitten i kutan, d. v. en färg som förställdes blomma,
en kulle ^{och} 8 örn, 6 kulor åt i k. till stugan, i köket hade vi då inga
tapeter, långt senare kläddes vider väggarna med gråpapper.

sa löstes krita i mjölk, sot eller kienröt i vatten, det kastades
ömsom, ^{ömsom} (tänd en björkrisvisp på väggarna, då blev fint i köket.
Färlor kom på småningarna, mycket enkla. Frykt o. Främsitt, bib-
liska motiv, den breda och den smala vägen, Leonardis, naturen,
den, minnestavla efter de döda. någon skrivkunnig, printa-
de, ^{manus} födelser, dödsdatum o. ärtal, bibeluppläs, psalmsversar.
Tjustskade med korsst, stjärnor, utstrunna tinglar, englar
någon gången bär, blommor o. blad, ^{det} sattes inom glas o. ram och
prydda väggarna, förstnämnda färlor köptes i Skåne. Sen-
re, kom judar, med oljetryck, Kristusbild, Madonnen. Tycker
Kungahuset mest. Dukar hade man inga till vardags, men
till högtid, hade vi drälldukar av hämpa o. lin, beredda i
hemmen från pröet till färdig, vara, enkel o. dubbeldrän
sällan kulörta, någon möjligen, pottblått eller väetgärget,
(sådana färger tog bäst på ylle, och användes mest till klä-
der). På byråskåpet hade vi två silvertumlare o.
i skåpet översta hyllan kant, var spår uttagna för
placering av silverskedar, som på så sätt blev i ögonen
fallande.

när dörren öppnades. På ett annat ställe fanns det ett stort
Fenfat (Sötostafat) upställt mot väggen, ett tenstopp och
ett porcelänstopp, med blå gubbar på, det fanns godt
om koppar i huset, mjölkfat och krukor, men de
var i dagligt bruk. Till jul pryddes länmbordet i
stugan med bästa drädduken, lortallrikar, hornskedar
små smala knivar o tvättaggagafflar med benstift.
(till vardag hade vi hemmasmidde knivar med trästift)
läga malmljusstakar, med hemstöpta ljus av tälj o
något sax, der hade även bibeln o Psalmboken sin
plats, För öfrigt en myckenhet av mat o dricka i
stoppen som då kom fram. Barn o Tjenare hade sina
julakägar på bordet, de bestod av mindre kakor av vad
som bakats till jul, limbrö, riktebrö, vörstbrö, julhusor
julagubbar o julakästar av vetebrö. detta skulle
ligga kvar till efter Fjättondedag, Toys det bort för tidig
kunde det bli out om brö under året. Till begravning
dukades långbord, och pryddes ^{duken} med svart silkeppapper

även gardinerna (om det fanns några) pryddes med svart pap-
persrosor. Födelse- och namnsdagar, firades inte alls, beklag
i dagarna Fre, och pryddes så godt man kunde med blom-
mor o grönt. Till präst var det många, som ritade kors
över ytterdörrarna i bonings o pähus, till skydd mot
"Holl o bortatyt". Den bostad som här berättas om
bestod av, storstuga, förstukammare kök skafferi samt värd-
våning. Spisen var murad av gråsten o murbruk, en kolon,
som utgjorde stor öppen spis med valv i storstugan
femsidig med bakugn, utanför ugnen fanns en fyrkantig stöv-
res öppning i muren kallad "grisa", varifrån glöden från ugnen
då det bakades, rakades o sopades ut, och fick ligga utanför
ugndörren, som i detta fall var av järn och på gångjärn,
men som i andra hem ofta var endast en plåtsten, som stötta-
des upp, bakugnen, var således i storstugan, samma mur
gick ut i köket och bildade eldstad der, i övriga rum fanns
ingen spis. Skenet från brasan i den öppna spisen ut-
gjorde ofta ljus, för husets samlade folk. Dertill hade man

särskild ved, kallad "lysoved", torra trä av gran, debrutna pampar
anbragte i muren, över eldstaden, en klyka av järn, s.k. "lysokä-
king", härri ratter, bända spingestickor som vrasades i mår och behov,
sådana stickor spingades av männen vinterkvällar, de var av
kvistren gran och bands i hävar, som ratter ute kunnat stugan
torkades o förvarades för vinterbehov. Det gavs även en lykta av
trä o genomskindiga kinnor, som beredde i hemmet av urisblåsa
efter svin. Lykt var fram i en behållare med vaka. När jag var 16
år finge vi lysoolja (fotogen) och små bläcklampor utan glas.
Efterhand blev det större lampor med glas. Efter den 25 mars
behövdes inget lysa för än efter den 29 sept, det sade här som,
"Vårspedaren (vårspedag) lase vi oss i ljusan kväll, o sove To. m.
kelsmässa". Blommor sattes in när det var pottigt, i stugan
stopp eller en stenkruka, när vi fick dricksglas fick de tjena till göra som oss
i föntin hade vi kruckväster i "rossabullar" av trä, som flöjdades
i hemmet. Myrten, blodsdroppa (fukia) tykka tösa och tykka
gossen (Pelagolier) Serania m.f.t. Flicklingar stals, det var
kara bra. Tacka fick man takt into göra. Halakronor hade vi

en jul, den vanligaste bestod av 13 detaljer, precis likadant bundna
fast av olika storlek. av otröskad kraghalm klippta 12 lika långa
längder t.ex. 2:5 dc, genom 4 av dessa drogs en stark tråd, och
knyttes med tråden samman till en fyrkant - derpå fästes
på samma sätt, med genomdragen tråd, 4 halusträ ett i varje
hörn av fyrkanten, dessa drogs samman i övre ändan till
en spets över fyrkanten, av de fyra återstående sträna
gjordes en likadan fasen med smott, alltså figuren av en
fyrkant på mitten, en spets uppåt, en nedåt, som skissen
visar, derefter 6 st storlek no 2 av 1 dc. långa strä, samt 6 st
storlek no 3 av 5 cm långa strä. Storlek no 2 fästes med
sin ena spets, i ena spetsen på no 2, som i sin tur fästes
en i varje hörn av fyrkanten no 1, en i spetsen av
no 1, samt en i varje övre spets av no 1. Dessutom
pyntas alla hörn, i alla faserna, med små fussar av
kultört ylle garn i olika färger, till slut skal kronan hänga
i en hård fin tråd eller härsträ så rör den sig själv
över fullbordat. Det kom som här berättat om, är

hvor ännu, i sitt gamla skick och äges av samma släkt
Boningshuset är det äldsta i byn 200 år gammalt, köket är
tillbyggt men rummarna de samma, det finns nu kakelug-
nar, elektrisk spis i köket, elektrisk ljus, vatten i aolopp.

Majstäng

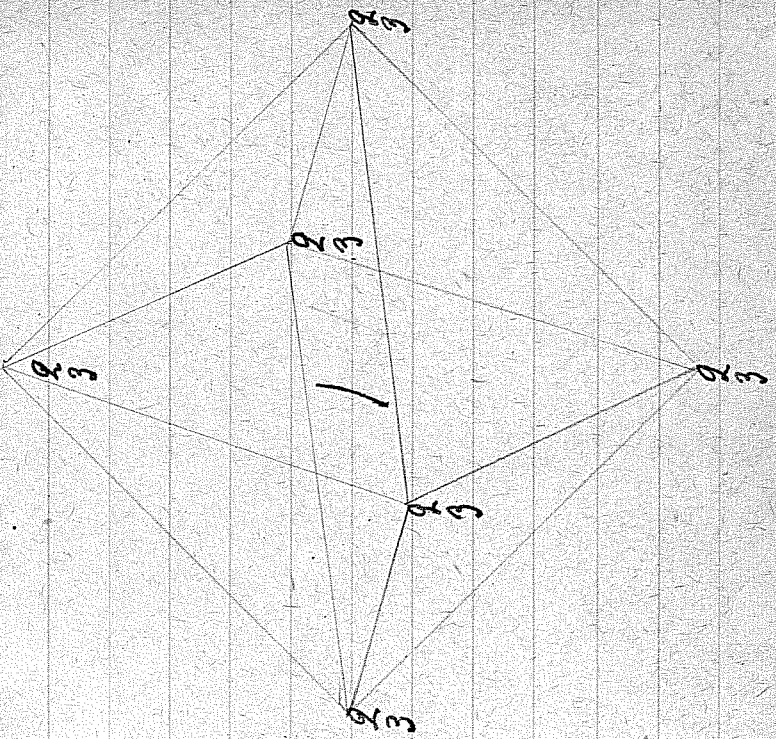
Ljupstjärnarens minne kläddes inte majstäng på Fraktra
vid 10 års ålder, såg jag en majstäng, vid Åminne herre-
gård i Kärda, till vilken gård även hörde st. Större
fjällberget på den tiden. Ägare Liljecruetz, Herkzaps
samt inbjudna adliga, deltog nationalklädda i dansen
och folkklubbarna, med gårdens och brukets folk.
Lövhyddor fanns även där saft och kakor samt dricka
serverades. Nu synes seder komma till heders igen
har nu hört om en majstäng vid bröllop. Och fyra år till
baka kläddes en här i Lanna inte för nöjes skull. Utan vid
en fest för insamling till Finland c. f. 2. rej.

f. 3. (Majsträ) Byamannen kallade till stämman efter
våren då var fråga om gårdsgårdar, Kävrikie, då bestämde

som som var i tur att släppa till ur sin skog ny majstäng.
den skulle vara av gran. Den högg och sågades outhugg
och kvistades i skogen. Transporterades med häst o
vagn, man satte en lång länga i vagnen, efter gick
flera karlar och höll i den spetsiga delen av trädet. ~~Var~~
En bänk sattes högt upp i toppen. Bronsmarmarna och
Stängen kläddes med Eklöv, som fördelades till platser av
den manliga ungdomen, de vuxna flickorna virade stän-
gen, med hjälp av de yngre, små buketter av ekkvistar
virades på med kamspunnet garn som flickorna medförde
det böjades i toppen och lövet sattes upprätt. När man
hunnit så långt att en alm var kvar av stängen ovan
för, vände man på lövet böjades ned till och gick upp
åt, följden blev ett parti der stjälkarna av lövet möttes,
der anbringades rött o vitt papper, som man klippte och
slängde tillsammans, att gör prydnad: korset virades
på samma sätt, man böjades i ändarna och möttes på
mitten, som virades kranor av grönt och pryddes med blå

mor och vackert gräs. de fäster en på var ända av stängen
korst, en trädles över stängen. Det värsta var att kora
stängen, dertill behövde många starka karlar, och smick-
ra stänger, med tvärslanor på. En grop grävdes var
kotänder placerades, här tog en del av männen plat och jam-
nade om trät, andra reste stängen med hjälp av de stän-
gar jag förut nämt. Klädslen blev snart full, och fick ung-
domen en glad afton med att fäner den, och porpladen
till bondens vedskjul som släpt till den eller till någon
annan som bättre behövde den. Och byarna gjordes
ofog vid varandras majstäng, här jag aldrig hört. dertill
var det mycket vanligt att sådant förskom då det kläddes
till bröllop, eller andra årsbågar, det riktade sig då mot
personer som skulle hedras. Och majstängsfirande mot
motstånd från prästerskapet tror jag ej men väl det onyk-
tra dåliga levorne som blir följden vid nöjesta
ställningar. skulle för andra religiösa sam-
manslutningar, förkastat majstängfirande.

löter här för, har jag inte hört talas om. Huru man för-
farit med majstångsfirande i städer vet jag inte alls.
Vid middommar lovades alltid i prydnadsryfte.
Bygga lövhyddor^{är} en gammal sed och användes av-
ven som helst i sommartid, särskildt vid festliga
Tillfällen bröllop o.d., var det vanligt väder kunde
man ~~duka borden~~ använda lövhyddan till matals-
bäst o. vagn lovades ofta vid åkturen. Den majstång
som här beskrivits, restes utelutande för nöjes skull. När
stången var rest och byggnaden bläst i sitt horn
hörs en maj, härlig sång, Roligt ska det bli bring majens
stång då vidtog dansen, av ung o gammal, Spelmannen
alltid med tranklaver och fiol, det dansades enkel och dub-
bel polska och blak, senare vals. Spelmannen
spela upp en vals bjöd alla flickor på en dans
lät ingen enda sitta still som gerna
dansa vill. Denna fest förhöron d middom-
marafon.

M. 940: 7a.

UNIVERSITY OF
TOLANDTOWN

mod